

5. Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums: Latvijas 2002. gada 30. Oktobra likums URL: <https://likumi.lv/ta/id/68491-jurlietu-parvaldes-un-juras-drosibas-likums> [in Latvian].

6. REGULATION (EU) 2016/1624 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 14 September 2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/1624/oj> [in English].

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-392-7-27>

INTERNATIONAL LEGAL PROVISION OF MARITIME SAFETY IN THE CONTEXT OF SEARCH AND RESCUE OPERATIONS

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ПОШУКОВО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

Sviatiuk Sviatoslav Pavlovich

*Postgraduate Student at the Department
of International Law
and Comparative Jurisprudence
V.M. Koretsky Institute of State and
Law of National Academy of Sciences
of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Святюк Святослав Павлович

*аспірант відділу міжнародного
права та порівняльного
правознавства
Інститут держави і права
імені В.М. Корецького Національної
академії наук України
м. Київ, Україна*

Незважаючи на здобутки міжнародної спільноти у сфері забезпечення міжнародної морської безпеки, забезпечення безпеки руху і експлуатації суден, світова статистика свідчить, що рівень аварійності світового морського флоту все ще залишається на дуже високому рівні. При цьому, негативні наслідки аварій морських суден поширюється як на їхні екіпажі та пасажирів, так і на прибережні країни в цілому. Тому, питання удосконалення міжнародно-правового забезпечення морської безпеки в контексті пошуково-рятувальних робіт є актуальним питанням в умовах сьогодення і потребує наукових розробок.

Мета дослідження полягає у комплексному загально-теоретичному аналізі міжнародно-правового забезпечення морської безпеки в контексті пошуково-рятувальних робіт.

Серед міжнародних договорів, що встановлюють стандарти в сфері забезпечення морської безпеки в контексті пошуково-рятувальних робіт є: Женевська «Конвенція про відкрите море» від 29.04 1958 року та «Міжнародна конвенція про рятування» від 28.04.1989 року,

Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (SOLAS) 1974 року.

Варто зазначити, що важливу роль у процесі забезпечення безпеки мореплавства, відіграє координація зусиль усіх держав, адже, мореплавство з покон віків було одним із найнебезпечніших видів людської діяльності, а також зважаючи на міжнародний характер мореплавства – заходи по підвищенню безпеки, будуть більш ефективними, якщо вони будуть прийматися на міжнародному рівні, а не на рівні окремої країни. Таким чином, можна стверджувати, що виконання державами міжнародних договорів у галузі використання Світового океану може сприяти вирішенню проблем щодо забезпечення безпеки та надання порятунку на морі.

Отож, законодавчі норми, що регулюють питання у сфері пошуку і рятування на морі, повинні містити обов'язок держав щодо підтримки ефективної морської рятувальної служби для надання допомоги з берега (тим, хто зазнав лиха), а також обов'язок щодо створення в країні таких умов, що виключають ненадання суднам держави прапора допомоги, якщо вони зазнали лиха на морі. Зважаючи на сказане, варто зазначити, що фундаментальною основою таких норм є: обов'язок дотримуватися визнаного на міжнародній арені розподілу радіочастотного спектру; обов'язок держав забезпечити оснащення своїх пошуково-рятувальних служб і суден засобами зв'язку; обов'язок щодо забезпечення безперервної радіовакти та пріоритетність повідомлення про лихо на морі [1, с. 26].

Обов'язок надання допомоги тим, хто зазнав лиха на морі є основою усіх публічно-правових відносин з приводу надання порятунку на морі. Детальний аналіз цього обов'язку міститься у «Міжнародній конвенції про пошук та рятування на морі» 1979 року. Згідно цієї Конвенції, «держави-учасники повинні забезпечити прийняття необхідних заходів з пошуку та рятування людей, що зазнали лиха на морі біля їх берегів. Кожна держава-учасник координує проведення пошуково-рятувальних операцій в своєму районі, кордон якого встановлюється угодою між державами. Держава зобов'язана створити національні рятувально-координаційні центри, а якщо необхідно, то й рятувальні підцентри, що покликані надавати допомогу рятувальнокоординаційним центрам в певній частині пошуково-рятувального району» [2].

Окремо варто зазначити, що Україна є учасницею «Міжнародної конвенції про пошук та рятування на морі» 1979 року [2], а також «Угоди про співробітництво причорноморських держав з пошуку та рятування на Чорному морі» 1998 року [3]. У цьому ж контексті зазначимо, що в умовах сьогодення, питання рятування на водних об'єктах України регулюється такими нормативно-правовими актами,

як: «Міжнародна конвенція про пошук та рятування на морі» 1979 року [2], «Угода про співробітництво причорноморських держав з пошуку та рятування на Чорному морі» [3], «Кодекс торговельного мореплавства України», «Кодекс цивільного захисту України», Закон України «Про транспорт», Закон України «Про міжнародні договори України».

Також варто звернути увагу, що Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (СОЛАС) 1974 року (далі – Конвенція СОЛАС 74/88), учасницею якої є Україна, передбачає низку вимог до оснащення суден та персоналу судна, які включають як технічні вимоги до судна та його оснащення так і алгоритми поведінки екіпажу.

Відповідно до п. б), Правило 2, Розділ V Конвенції СОЛАС 74/88: «Кожний Договірний Уряд вживає всіх заходів, необхідних для забезпечення того, щоб отримана інформація про будь-яку з небезпек, зазначених у пункті (а) цього правила, була негайно доведена до відома всіх, кого це стосується, та повідомлена іншим заінтересованим урядам» [5].

Правилом 15 Розділ V Конвенції СОЛАС 74/88 обов'язок договірної Держави забезпечувати вжиття всіх необхідних заходів щодо організації спостереження та рятування людей, які зазнають лиха в морі поблизу його берегів. Також, згідно вказаного правила, на договірну сторону покладається обов'язок створення, експлуатацію та технічне обслуговування таких морських рятувальних засобів, які розглядаються як практично можливі та необхідні виходячи з інтенсивності руху суден та навігаційних небезпек, а також, наскільки практично можливо, мають надавати достатні засоби виявлення та рятування таких людей. Кожний Договірний Уряд зобов'язується подавати відомості про свої рятувальні засоби та плани їх зміни, якщо вони є.

Отже, надзвичайно важливим є забезпечення ефективної координації між державами учасниками конвенцій щодо розробки чіткого алгоритму дій та заходів у випадку настання аварійної ситуації біля берегів прибережної держави, зокрема щодо перевірки пошуково-рятувальних суден прибережних держав на їх відповідність безпеково-технічним характеристикам судна.

Значним етапом в організації аварійно-рятувальної діяльності є відкриття Центру інформаційного забезпечення Морської пошуково-рятувальної служби України, 4 лютого 2013 р. в м. Київ, при Міністерстві інфраструктури України. Центр був створений з метою вирішення питання оптимізації інформаційного забезпечення національної системи пошуку і рятування на морі, а також удосконалення його взаємодії з центральними органами виконавчої влади та іншими

відомствами при організації та проведенні операцій з пошуку та рятування в морському пошуково-рятувальному районі України.

Таким чином, підсумовуючи сказане і визначаючи перспективні напрями забезпечення морської безпеки в контексті пошуково-рятувальних робіт, важливим є створення правової бази у відповідності до вимог міжнародних конвенцій і потреб України, а також прийняття національного плану з пошуку і ліквідації розливу нафти та інших забруднюючих речовин на морі. Національний план пошуково-рятувальних робіт повинен регулювати правовідносини, які виникають під час надзвичайних ситуацій на морі, а також для проведення аварійно-рятувальних робіт і аварійних розливів нафти та інших забруднюючих речовин.

Література:

1. Іванова А. В. Діяльність України у забезпеченні впровадження міжнародних норм у сфері рятування на морі. *LEX PORTUS*. 2018. № 2(10). С. 21–30.
2. Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_138
3. Угода про співробітництво причорноморських держав з пошуку та рятування на Чорному морі 1998 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_071
4. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про рятування 1989 року: Закон України від 22.03.2017 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1968-19>
5. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 (СОЛАС-74).